

Marcel Vaarmeijer
Voor wie ik heb liefgehad

2016
Uitgeverij XL
Zoetermeer

‘Een wonderschone morgen, mevrouw Veldman.’ Haar stem slaat als een kanonskogel mijn kamer binnen. Twee klompen klossen luid over de vloer. Ze heeft een luchtje op, een penetrant goedkoop luchtje, waarschijnlijk van haar man gekregen. Mannen van vandaag weten niet meer hoe ze een vrouw moeten behagen. Goedkope luchtjes, verlepte chrysanten, sieraden die na drie dagen groen uitslaan, veel meer hebben ze niet te bieden en veel meer hebben die meiden ook niet nodig.

Als ze de gordijnen met een onbeheerste ruk heeft opengetrokken, buigt ze zich over mij heen. Hoofdzuster Melissa, alleen haar dwingende blik is al voldoende om uit bed te springen en de benen te nemen. Maar de jaren dat ik uit bedden sprong en de benen nam liggen ver achter mij.

‘Heb je goed geslapen, Louise?’ brult ze mij toe, alsof ik doof en seniel ben. Dat heeft de dokter ooit in mijn medisch dossier geschreven. Dokters schrijven veel in medisch dossiers: pertinente waarheden, veronderstelde waarheden, uit de lucht gegrepen waarheden. Die laatste categorie schijnt steeds vaker op te duiken, vooral in dossiers van dokters die beter violist of groenteboer hadden kunnen worden.

Ik kijk naar Melissa’s ogen, grijsblauw, als de hemel

voor een daverende onweersbui. 'In 1928 heb ik goed geslapen,' antwoord ik. 'Maurice Ravel componeerde zijn *Bolero*, de Graf Zeppelin maakte zijn eerste vlucht en ik sliep als een roos.'

Melissa grijnst. Haar tanden zijn geel en kort. Te veel snoep en te weinig zuivel, daar lopen er meer van rond hier.

Met een venijnig kneepje in mijn wang bezegelt ze het einde van de nacht, het einde van de duisternis waarin we voor een paar uurtjes verlost zijn van het tumult van alledag.

Verdwijnen doet men het beste in kleine ruimtes: kleerkasten, berghokken, wijnkelders, boomhutten. Mijn verdwijnruimte is mijn kamer. Een schamele praktisch ingerichte woning van vierenhalf bij vijf meter, waar ik op mijn gemak kan werken aan mijn definitieve verdwijning.

Toen ik in het tehuis kwam wonen, een jaar of zeven geleden, hadden ze me in een kamer met drie medepatiënten geplaatst. 'Dat is de gebruikelijke procedure voor nieuwkomers,' verklaarde de directrice. 'Alleen als u te veel overlast veroorzaakt, verplaatsen we u naar een eigen kamer.'

Die overlast heb ik veroorzaakt, sneller dan men had verwacht. Nadat ik twee dagen en nachten had geschreeuwd, besloot men de procedure, die gedetail-

leerd in het huisreglement staat beschreven, te bekorten en kreeg ik mijn eigen kamer. In die kamer heb ik nog een paar keer geschreeuwd, niet om mijn mentale aftakeling te overdrijven, zoals ik eerder had gedaan, maar om het personeel de indruk te geven dat ze juist hadden gehandeld.

De pillen die ik kreeg om te kalmeren, hield ik net zolang in mijn mond tot de zuster was vertrokken en ik ze ongezien door het toilet kon spoelen. Later werden de pillen vervangen door een drankje, en weer later werd het drankje geschrapt. Nu slik ik alleen nog een slaapmiddel, voor tumultloze nachten en dromen die bij het ontwaken meestal zijn verdwenen.

Melissa trekt het dekbed van mij af. Hoewel ik een nachthemd draag, sla ik onbewust mijn handen voor mijn borsten en kruis. Oude gewoontes leer je niet zo snel af. Er zijn momenten geweest waarop ik ze probeerde af te leren, maar na een paar vruchteloze pogingen besloot ik mijn gewoontes te accepteren. Gevaar ligt altijd en overal op de loer. Maanden kan het zich schuilhouden, in struiken, bomen, huizen, tot je waakzaamheid verslapt en het je bij de keel grijpt. Dan weet je dat je onnozel hebt gehandeld en je je oude gewoontes, hoe kinderlijk en onschuldig ook, nooit kunt afleren.

‘Eens kijken wat het poepmanneltje vannacht heeft

achtergelaten,' zegt Melissa, terwijl ze mijn nachthemd een eindje opschoort en de plakkers van mijn luier lostrekt.

Ik wil haar handen wegduwen, maar het is te laat. De luier valt open, ik knijp mijn ogen dicht. Zodra het gevaar heeft toegeslagen, moet je even tot jezelf komen, de eerste schrik verwerken. Vervolgens kun je je overgeven aan de situatie, in dit geval de kille hand van Melissa die de vochtige luier onder mijn gat vandaan trekt. 'Geen grote boodschap, Louise? Dat is al de derde dag op rij, daar moet ik melding van maken.'

Meldingen maken, dat doen ze hier graag. Van elke onbenulligheid die in het tehuis plaatsvindt, wordt direct melding gemaakt. Vervolgens gebeurt er niets. De meldingen verdwijnen in een boek, het boek verdwijnt in een kast en men gaat over tot de orde van de dag.

'Koude handen heb je,' zeg ik. 'Steek die voortaan in een teil warm water voordat je mij komt aftuigen.'

Melissa is mild vandaag. Ze glimlacht en stopt de luier in een wit plastic emmertje met een deksel erop. Alle ochtendzusters hebben zo'n emmertje bij zich om onze bevulde luiers in te doen. Van de inhoud wordt uiteraard melding gemaakt, strikt en gedetailleerd.

'Ik zal een middeltje voor je regelen,' roept Melissa, die de emmer op de vloer heeft gezet en haar handen aan haar schort afveegt. 'Een middeltje om te poepen

en een middeltje voor je grote mond.'

Die grote mond van mij zal dadelijk ook wel in een boek verdwijnen. Van grote monden zijn ze hier niet gediend. Je mag van alles hebben: de griep, steenpuisten, suikertenen, winderigheid op verkeerde momenten, maar een grote mond is niet toegestaan.

'Zorg dan dat je geen koude handen hebt, Melissa. Koude handen doen me aan de dood denken, en ik wil niet aan de dood denken, voorlopig nog niet.'

Opnieuw krijg ik een kneepje in mijn wang. 'Je bent een klein krengetje, Louise. Ik zal het door de vingers zien.'

'En het middeltje?'

'Ook het middeltje.'

Eenmaal in een kleine ruimte is verdwijnen een kwestie van tijd. Veel meer dan wat toewijding en geduld heb je niet nodig om het volk om je heen de illusie te geven dat je weg bent, dat je bent vertrokken naar een oord waar niemand je meer kan bereiken.

Het verbreken van de communicatie is van groot belang. Communicatie is wat ons met elkaar verbindt. Wie communiceert bestaat en zal nooit in de buurt komen van het verdwijnen.

Zo is mijn doofheid ontstaan, mijn vermeende doofheid. Door niet langer of warrig te reageren op wat de mensen uitkraamden, werd mijn vermogen om te

communiceren grondig verstoord.

De meesten hadden het snel begrepen. 'Louise is doof,' zeiden ze tegen elkaar, 'wat wil je op die leeftijd.' Een enkeling negeerde die vaststelling en bleef onvermoeibaar tegen mij aan praten. 'U ziet er keurig uit, mevrouw. Komt u uit een rijk gezin? Rijke mensen zien er altijd keurig uit.'

Die kwakende monsters kun je het beste negeren, dan druipen ze vroeg of laat vanzelf af. Mocht dit niet het geval zijn, is slaan de beste oplossing. Een flinke mep is doorgaans voldoende, al moet ik bekennen dat ik me wel eens heb laten gaan. Ooit was er een man die de hele dag aan mijn hoofd zanikte, hij achtervolgde me zelfs door de gangen van het tehuis en ging op de vloer voor de wc zitten wanneer ik me schuilhield in een hokje. Hem heb ik ernstig toegetakeld, buiten het zicht van derden uiteraard, anders zou er melding van worden gemaakt.

Dementeren is de tweede en tevens laatste stap in het verstoren van de communicatie. Als er voortdurend wartaal uit je mond komt, houden ze het gauw voor gezien. Met een dement mens, dat nog doof is bovendien, is het lastig babbelen. Toen ik dat stadium had bereikt en iedereen mij negeerde, kon ik me met een gerust hart terugtrekken in de kamer die ik schreeuwend had veroverd en nooit meer zal afstaan.

Op een orthopedisch krukje in de badkamer word ik gewassen. Melissa kan ook lief zijn als het moet, vooral met een spons in haar hand en de patiënt naakt en weerloos op een kruk. Ze weet dat ik me niet op mijn gemak voel, dat ik me schaam voor mijn littekens en rimpels. Daarom doet ze haar best om de vernedering zo prettig mogelijk te laten verlopen.

‘Hebben ze je haar al gewassen, Louise?’

‘Twee keer, mijn haar is twee keer gewassen deze week.’

‘Dan slaan we het vandaag maar over, het ziet er nog goed uit.’

Met een warme waterstraal spoelt ze het schuim van mijn lijf. Dat is het beste deel van de wasbeurt, het enige deel waar ik naar uitkijk. Heel even voel ik me weer het kind in de wastobbe. Mama giet een emmer water over mijn hoofd en mijn oudere broers en zussen staan verveeld op hun beurt te wachten.

Afdrogen en aankleden kan ik zelf. Ik zou alles zelf kunnen, maar te veel zelfstandigheid wekt argwaan. Voor je het weet verschepen ze je weer naar een vierpersoonskamer en kan het hele toneelstuk opnieuw beginnen.

Om kwart voor negen zit ik in vol ornaat in de rolstoel. Melissa heeft mijn lange haar gevlochten en met een elastiekje afgebonden. Ze houdt ervan om mijn haar te doen, zegt ze. Ooit heeft ze een kappersopleiding

gevolgd, maar mensen kleineren lag haar beter dan mensen plezieren.

Door de gang word ik naar de eetzaal gereden. Een wonderschone dag staat op het punt te beginnen.

Het zal een dag worden als alle andere, een dag met een kop en een staart, drie verantwoorde maaltijden en weer een stap dichterbij de verdwijning, die ik nu binnen afzienbare tijd zal bereiken.

2

Ik ben niet altijd zo geweest. Er was een tijd waarin ik niet de neiging had te verdwijnen. Mijn jaren met de jongen, of beter gezegd de jongen zelf, hielden mij af van het verdwijnen.

De zorg voor een kind roept bijzondere krachten op in een vrouw. Er is een leven voordat je een kind hebt gebaard en een leven daarna. Het leven ervoor bestaat voornamelijk uit het vervullen van je eigen verlangens. Af en toe is er ook tijd om verlangens van anderen te vervullen, verlangens waar je van walgt, verlangens waarmee je je brood verdient en verlangens waar je intens van geniet, omdat het vervullen van je eigen verlangens soms samenvloeit met het vervullen van die van anderen. Maar zulke momenten zijn schaars en uiteindelijk blijft het vervullen van je eigen verlan-

gens veruit de belangrijkste drijfveer in je leven. Er zijn mensen die hun leven opgeven en zich geheel toewijden aan het dienen van anderen: daklozen, chronisch zieken, hongerige kinderen in arme landen, sekteleiders, walvissen. Tot die groep behoorde ik niet. Mijn leven stond volledig in het teken van mijzelf en het vervullen van alles wat mijn hartje begeerde. En begeren deed ik veel, ik was uitzonderlijk gulzig wanneer het om het voeden van mijn hartje ging. Met dezelfde passie als een non die onafgebroken haar gebeden opzegt en haar knieën verslijt voor een kruisbeeld, vervulde ik de verlangens van mijn hart.

De komst van de jongen bracht echter een grote ommekeer teweeg. Al in mijn buik hoorde ik hem roepen en voelde ik mijn verlangens, waaraan ik zo gehecht was, langzaam maar zeker verdwijnen. Toen de geboorte zich aandiende, waren alle verlangens verdwenen en wist ik dat mijn leven nog maar om één persoon draaide: de jongen, mijn jongen.

Eigenlijk was ik te oud om een kind te baren. Onze huisarts, die mij op zijn behandeltafel had onderzocht, zei: 'Het is de overgang, mevrouw. Op uw leeftijd houdt de menstruatie op en kunt u geen kinderen meer krijgen.'

Opgelucht ging ik naar huis om me weer ongeremd op het vervullen van mijn verlangens te storten. Die woe-